

Qafur Qulam və Azərbaycan

Almaz Ülvi Binnətova

Filologiya elmləri doktoru, Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail:almazulvi1960@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-7991-3969>

Məhəmmədamin Tuxliyev

Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu. Azərbaycan.

E-mail: mtoxliyev24@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7010-1507>

Annotasiya. XX əsrdə Azərbaycan-özbək ədəbi əlaqələrinin mövcudluğu Azərbaycanda özbək ədəbiyyatının tanınmış ədəbi simalarının dərinlən araşdırılması, öyrənilməsi və tədqiqatı ilə bağlı bir sıra məsələləri ortaya çıxarmışdır. Bu müstəsna hal ədəbi əlaqələrin inkişafına, ədəbi prosesin daha da zənginləşməsinə səbəb olmuşdur. Məqalədə özbək ədəbiyyatının məşhur siması olan akademik, şair Qafur Qulamın ağır həyatı, yaradıcılıq yolu və tərcümə dünyası işıqlandırılmışdır. Burada, həmçinin, Q.Qulamın Azərbaycan ədəbiyyatı ilə əlaqələrindən bəhs olunmuşdur. Xəlil Rza, Qabil, Qasım Qasımzadə, Səyavuş Sərxanlı, Nüsrət Kəsəmənli, Ağasəfa, Vaqif Hüseynov və digər şairlər tərəfindən Q.Qulam poeziyasının ana dilimizə çevirilməsi, P.Xəlilov və digər tədqiqatçılar tərəfindən Q.Qulam və Azərbaycan ədəbi əlaqələrinin tədqiqi kimi məsələlər məqalədə tədqiqat obyektinə çevrilmiş və geniş şəkildə əksini tapmışdır.

Açar sözlər: Özbək ədəbiyyatı, Azərbaycan-özbək ədəbi əlaqələri, Qafur Qulam, poeziya, tədqiqat

<http://dx.doi.org/10.29228/edu.142>

Məqaləyə istinad: Binnətova A.Ü., Tuxliyev M. (2020) *Qafur Qulam və Azərbaycan*. «Müqayisəli ədəbiyyatşünaslıq», № 1, səh. 157-163

Məqalə tarixçəsi: göndərilib – 04.05.2020; qəbul edilib – 12.05.2020

Gafur Gulam and Azerbaijan

Almaz Ulvi Binnatova

Doctor of Philological Sciences, Institute of Literature named after Nizami Ganjavi.

Azerbaijan. E-mail:almazulvi1960@mail.ru

<https://orcid.org/0000-0001-7991-3969>

Mahammadamin Tuxliyev

Institute of Literature named after Nizami Ganjavi. Azerbaijan.

E-mail: mtoxliyev24@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-7010-1507>

Abstract. Existing Azerbaijani-Uzbek literary relations in the 20th century caused some issues on studying and researching well-known literary personalities of Uzbek

literature in Azerbaijan. This case led to the development of the literary relations and enrichment of literary process. In the article is highlighted the hard life, creative work and world of translation of an academician, poet Gafur Gulam who is famous one of Uzbek literature. Here also it is dealt with G.Gulam's relationship with the Azerbaijani literature. The issues such as translating G.Gulam's poetry into our native language by Khalil Rza, Gabil, Gasim Gasimzade, Seyavhush Sharkhanli, Nusret Kesemenli, Aghasefa, Vagif Huseinov and other poets, studying G.Gulam and Azerbaijani literary relations by P.Khalilov and other researchers, are reflected in the article.

Keywords: Uzbek literature, Azerbaijani-Uzbek literary relations, Gafur Gulam, poetry, research.

<http://dx.doi.org/10.29228/edu.142>

To cite this article: Binnatova A.U., Tukhliyev M. (2020) *Gafur Gulam and Azerbaijan*. «Comparative Literature Studies», Issue I, pp. 157-163

Article history: received – 04.05.2020; accepted – 12.05.2020

Giriş / Introduction

Özbəkistanın xalq şairi Qafur Qulam 1903-cü il mayın 10-da Daşkənddə ziyalı bir ailədə doğulmuşdur. Dayısı Mirzə Abdulla “Mirzə” təxəllüsü ilə tacik dilində şeirlər yazırdı. Atası Qulam ağa da savadlı şəxs idi. Ana dilindən başqa tacik dilini də gözəl bilirdi. Ağır kənd həyatı, böyük bir ailəni dolandırmaq üçün ağır zəhmətlərə qatlaşan Qulam ağa 44 yaşında dünyasını dəyişmiş, beş uşağı yetim qalmışdı. Onda Qafurun 9 yaşı vardı, ailənin körpəsi isə 6 aylıq idi. Qafur Qulamın anası da özbəkçə, tacikçə yazıb-oxumağı bacarırdı, el ədəbiyyatını gözəl bilirdi. Poeziyasevərlər (ata-anası və dayısı) arasında böyüyən Qafur Qulam özbək və fars–tacik klassiklərinə kiçik yaşlarından maraq göstərməyə başlamışdı. O, sonralar yazırdı: “Mən öz mütalimə, biliklər əldə etdiyimə görə əvvəlcə atama, sonra isə anama borcluyam” [1, s.234].

Əsas hissə / Main part

O, ilk təhsilini mədrəsədə almışdır. Mütalimə ilə biliyini zənginləşdirib. 1923-cü ildən mətbuatda çıxış etməyə başlayıb. Qafur Qulam əvvəl müəllimliklə məşğul olub, sonra qəzet və jurnal redaksiyalarında işləyib. Sovet hakimiyyəti illərində isə o, akademikliyə qədər yüksələrək, Özbəkistan Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü seçilib (1943). Böyük Vətən müharibəsi illərində yazdığı “Sən yetim deyilsən” şeirini (1942) məhz həmin müharibədə ata-anasını itirmiş uşaqlara ithaf etmişdir və öz acı uşaq taleyini yəni-dən misralarda yaşamışdır:

*Demə yetiməm,
Ey ciyərpəram!
Eyləmə dərd, qəm,
Ol bir az aram [2, s.44].*

Şair deyir ki, müharibə daha amansız, qansızdır, min fürsət güdür. Atasız qalsanız oxşaram sizi ata kimi, azad, qayğısız, firavan yaşayın. Təki kirpiyinizdən yaş süzülməsin – siz yetim deyilsiniz. Yetimliyənə olduğunu bizdən soruşun. Qara-qorxulu, qızdırmalı, bir yuxu kimi yetimliyi keçirən lirik mən yaşadığı ağrılarına göynəyir – bir tumar əl, isti ana qucağına həsrətdən... qovrulur. Bu həsrət, bu istək müharibənin yetim qoyduğu uşaqlara əl uzadır. Əslində, bu əsərdə iki dövrün yaşantısı görünür. İnqilaba qədərki insan

həyatı və sovet dövrü adamı. Professor Pənah Xəlilov yazırdı: “Əhatəli yaradıcılığı olan şairin lirikasında surəti öz dili ilə danışdırmaq, zahiri portret yaradıb onun fərdi cizgilərinə xüsusi diqqət yetirmək, mükəllimədən istifadə etmək, süjetin ardıcıl inkişafını izləmək, lövhə və əşyanın incə təfəssilatına enmək səciyyəvi deyildir. Qafur Qulam hadisənin mahiyyətini açmağı, ona mənə verməyi, təəssürat və düşüncələrini ön plana çəkməyi sevir. Onun lirikasında konkret təsvirdən qüvvətli ricətə adlamaq, keçmiş və gələcək haqqında mühakimə yürütmək, müqayisə etmək, ictimai məzmun daşıyan məsələlərdən öz şəxsi həyəcanlarına, öz tərcümeyi-halına, bəzən əksinə, fərdi-intim hiss və həyəcanlardan böyük ictimai ümumiləşdirmələrə meyil qüvvətlidir.... Qafur Qulamın hər şeirində tamamlanmamış bir poetik fikir vardır və müəllif əlvan təsvir vasitələrindən, priyomlardan həmin fikri vermək üçün istifadə edir” [3]. Azərbaycan dilində “Sən yetim deyilsən” şeiri ilk dəfə “Özbək ədəbiyyatı antologiyası”nda (1958) şair Qasım Qasımzadənin tərcüməsində, şair Əhəd Muxtarın tərcüməsində isə Q. Qulamın “Ömrün baharında” (1979) kitabında dərc olunub.

Qafur Qulamın zəngin ədəbi irsi var. Onun şeirləri, poemaları, hekayə və povestləri, rus və dünya klassiklərindən etdiyi tərcümələr yaradıcılığının əsasını təşkil edir. Nazim Hikmətin pyesləri, Vilyam Şekspirin “Otello”su, Şota Rustavelinin “Pələng dərisi geymiş pəhləvan”ı məhz Qafur Qulamın tərcüməsində özbək dilinə çevrilmişdir.

Qafur Qulam poeziyası, tədqiqatçıların dili ilə desək, özbək ədəbiyyatına yeni ruh, yeni üslub gətirmişdir. Özbək tənqidinin tanınmış nümayəndələrindən İbrahim Qafurov şairin yaradıcılığını ədəbiyyatşünaslıq nöqtəyi-nəzərindən araşdırarkən qeyd edir ki, Qafur Qulam yaradıcılığında üç məsələ həmişə diqqət mərkəzindədir. Bunlar – xalq və onun tarixi, insanı yer üzünün əşrəfi edən əmək, zəhmət və yaşadığı dövrün ictimai-siyasi ideologiyası. Şair həmişə bu ideyaları dərin etiqad və odlu məhəbbətlə tərənnüm edib. “O öz şeirlərində mədəni çayxanalardan tutmuş Türksib yollarınacan, köhnə cəmiyyətin qalıqları kimi təzahür edən əyyaşlıqdan tutmuş, neft uğrunda aparılan gərgin mübarizəyəcən, qadın azadlığından tutmuş, ümumi məcburi təhsil məsələlərinəcən hamısını əhatə etməyə çalışıb... O, hər bir şeirində varlığını yeni bir cəhətini kəşf edir, orijinal bir poetik mənzərə cızır, rəsm edir” [4, s.6].

“Ustad” adlı bu məqalədə özbək poeziyasının Səməd Vurğunu adlandırdığımız görkəmli şair Qafur Qulamın poetik yaradıcılığı fəlsəfi düşüncələrlə araşdırılmışdır. Şairin yaradıcılıq xüsusiyyətləri, poetik obrazları, poeziyasının mənə və məqsədi tədqiqat obyektinə olaraq təhlil olunmuşdur. “Mən şərqli şairəm, ilham üfqiüm Kuril adalarından Afrikayacan!” – deyən şairin şeirləri dünyaya yayılmış və sevilmişdir. Çünki “lirik mən”in poetik ovqatı, poetik düşüncəsi bəşəriyyətin hər bir üzvünün ürəyindən keçən duyğularla həmahəngdir. – “Əziz özbək xalqından böyük dünyaya salam!” – deyən şairin dünyaya estetik baxışları saf və düşündürücüdür. Qafur Qulamın bir qeydini təkrarlamaqla fikrimi yekunlaşdırmaq və dəqiqləşdirmək qənaətindəyəm: “Nabat soran uşaqlar şirinlik ləzzətinin öz ağızlarında uzun müddət qalmasını istəyirlər. Mən də çap olunmuş və indi çap olunan əsərlərimin canıma, ruhuma bəxş etdiyi zövq-səfanın uzun müddətli olmasını, imkan olsa, ömürlük olmasını istərdim” [5].

Qafur Qulam XXI əsrdə də böyük şəxsiyyət və istedadlı şair kimi parlayacaqdır. Müasir dövrün nəbzini tutan şair tarixiliyi unutmur, şeirlərinin – şair fikrinin, məntiqinin mayasını tarixdən götürür. Onun “Mən Şərqdənəm” başlıqlı şeirindəki əzəmət, qürur milli iftixardan, milli hissiyyətdən doğur. Vətən, xalq məhəbbəti onda güclü olduğundan xalq şairi kimi ucalıb, sevilib, şərəfli ömür yaşayıb. Bu məzmunu onun çox şeirlərində, bütövlükdə yaradıcılığında izləmək mümkündür. Qafur Qulamın əsərlərindən xeyli hissə Azərbaycan oxucusuna çatdırılmışdır. Xəlil Rza, Qabil, Qasım Qasımzadə, Məmməd Aslan, Səyavuş Sərxanlı, Əhəd Muxtar, N.Kəsəmənli, Ağacavad Əlizadə, Ağasəfa, Vaqif Hüseynov, İsgəndər Coşğun, Şəkər Aslan, Cavad Zeynal, Müzəffər Şükür – Azərbaycan ədəbiyyatında – poeziyasında dəstixətləri olan bu şairlər Qafur Qulam şeirlərini ana dilimizə çeviriblər, müxtəlif mətbu orqanlarda, almanaxlarda dərc etdiriblər. Özbəkistanın Xalq şairi Qafur Qulam yaradıcılığında bizə doğma görünən bir xətt də vardır. Bu, onun Azərbaycanla bağlı şeirləridir. O, Azərbaycan poeziyası nümunələrindən də özbəkçəyə tərcümə etmişdir.

Qafur Qulamın “Bir-birinə şagird, bir-birinə ustad”, “Qırx yaşlı Azərbaycan”, “Səməd Vurğuna”, “Azərbaycanlı pambıqçı qardaşlara”, “Xəzər”... adlı şeirlərində Azərbaycana olan məhəbbəti, eşqi

müqəddəsdir, səmimidir, uludur. Xəlil Rzanın tərcümə etdiyi “Bir-birinə şagird, bir-birinə ustad” şeirində Qafur Qulam yazır:

*Bakının günəşidir
sanki, otağimdakı [2, s.14].*

Qəlbində türk ürəyi döyünən şairin Bakı istəyi təbiidir. Çünki bu misraları yazmamışdan hələ çox-çox qabaq o, başqa şeirində yazmışdır:

*Türküstan yolları boyunca
ucalan heykəllər
Azadlıq uğrunda şəhid olanlara
ehtiramdır! [2, s.27]*

Ardınca o, yenə inamla, əzmlə yazır:

*Ürəklərdə pünhan qalan arzular
açacaq çiçək.
Xalqların, millətlərin
başı üstündə
Azadlıq yelləri əsəcəkdir! [2, s.26]*

Bu misralar Qafur Qulam poeziyasının rəmzi, Qafur Qulam əqidəsinin, iradəsinin, qəlbinin, vətəndaş ruhunun əzəməti, ölməz heykəlidir. Bu heykəl neçə ildir ki, daha uca görünür, qürurlu görünür. Bəlkə də şair xoşbəxtliyidir ki, mənən yaşadığı ömrünün 100-ündə azadlıq yelləri qəlblərdə ucalan heykəlini salamlayır.

Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulduğu 40-cı ilə həsr etdiyi “Qırx yaşlı Azərbaycan” şeirində də eyni hisslərin şahidi oluruq:

*Nizami dühasının tükənməyən sərvəti,
Şərqdə neçə şairin yapışdır qolundan.
Füzuliyə, Vaqifə, Vidadiyə min hörmət,
Canlı klassikidir Səməd Vurğun bu əsrin [2, s.11].*

“Sən Qafqaz ətəyində, mən Ceyhun sahilində”, “Əlinin istisini duymasaydım əlimdə”, “Nuşirəvan qəsritək, inan, gedərdik bada”. Bu misraların kökündə tarixə bələd oxucu min bir eyham oxuya, duya bilərlər. Bəli, daha çox “partiya, Lenin” mövzularında yazan şairin nələrə toxunduğunu duymaya bilmərik. 1937-ci ildə “ilişməyən” şairin sənət qardaşı Səməd Vurğuna yazdığı bu misralarda ulu türk nəfəsi hiss olunur. “Səməd Vurğuna” şeirində şairin Azərbaycan ədəbiyyatının, torpağının tarixinə bələdçiliyi onun zəngin təfəkkürünə, dünyagörüşünə nümunədir.

Səməd Vurğun və Qafur Qulam dostluğu iki xalqın həm ədəbiyyatında, həm də ənənəvi ədəbi əlaqələrin yeni məcrada inkişafında böyük rol oynadı. Bu gündə Səməd Vurğunun ev muzeyində qorunub saxlanan əlyazma şəklində olan məktubunda qeyd etdiyimiz faktlar aydın nəzərə çarpır:

“Əziz qardaşım, Səməd!

Sənə sonsuz salam və ehtiramla. Sənin sonrakı müvəffəqiyyətlərini təbrik etməyimə icazə verin. Mənə göndərdiyiniz teleqramı aldım, təşəkkür! O, insan oğlu, mənə bax! Gərəkli tarixi ənənəsi olan bu iki xalqın ədəbiyyatı yenə davam etsin. Madam ki, sən Azərbaycan ədəbiyyatının böyük nümayəndəsisən, bu yoldakı təşəbbüsün, yəni hər iki ədəbiyyatın yenidən yaxınlaşması üçün əlaqəlilik əzmliliyi – rəhbərlik vəzifəsinin səndən başlanması lazımdır. Məndən sədr olmaz... Sözün qıtası, şeirlərindən göndər, tərcümə

edirik. Mənim bu qəsdim, yəni bəzi şeirlərimi sizə göndərmək arzum yoxdur. Ey qardaş, bizə qonaq gəlməyinizi arzulayırıq. Məndən şeir və ədəbi Azərbaycana salam və hörmətlərim var. Salamatlığınızı arzu edirik.

Dostun Qafur”.

“Azərbaycanlı pambıqçı qardaşlara” şeirindəki iki misralıq hikmət bir tarix salnaməsidir:

*Nəvai, Füzuli yadigarıyıq,
Çoxları göz qoyur ülfətimizə [2, s.9].*

Bu misraların hikmətini, şeirin yazıldığı zamanın ab-havasını duyub Qafur Qulam necə mütəfəkkir şair deməyəsən? Onun məzmun və mənacə zəngin yaradıcılığında dərin fəlsəfə, bəşəri hisslər vardır. O öz fəlsəfəsi ilə dövrün siyasi qurbanına çevrilməmək üçün səmavi düşüncələrin zirvəsinə qalxır. Qafur Qulam tək insan ömrünü yox, millət, xalq taleyini də filosof gözü ilə müşahidə edib. Onun işlətdiyi obrazlar, müqayisələr sadə və bəşəridir. Və bunlar o qədər dərin, o qədər məntiqli işlənilib ki, müstəqillik dövrümüzdə o fəlsəfəni daha aydın duyuruq. Sətiraltı deyilən fikirlər bu gün necə də möhtəşəmdir, şairi bir daha yaşatmağa layiqdir. Bəli, o misraları yenidən oxuyarkən Qafur Qulamın XXI yüzillikdə də şair böyüklüyünün şahidi olacağıq. 1966-cı ildə cismani ömrü qırılmış şairin XXI əsrdə 100 illiyini qeyd edirik. Bu da əbədiyyətə üz tutan şanlı bir tarixdir.

Filologiya elmləri doktoru Xəlil Rza “Nəğməli Özbəkistan” almanaxının Ön sözündə qeyd edir ki, “Qafur Qulamın dərin daxili yanğıya və mütəfəkkir zəkasına malik poeziyasının xüsusilə Azərbaycanla bağlı nümunələrini həyəcansız oxumaq mümkün deyildir” [6, s.13]. Xalq yazıçısı, professor Ə.Cəfərzadənin “Ustad Qafur Qulamla görüş” məqaləsində Qafur Qulamın şəxsiyyət böyüklüyündən səmimiyyət dolu məhəbbətlə söz açılır. O böyük şair qəlbindən doğan poeziya alicənab şəxsiyyət xarakteri ilə vəhdət təşkil edir. Azərbaycan və Özbəkistan arasındakı qardaşlığı, tarixin dərin qatlarından süzülüb gələn böyük mənəvi yaxınlığı obrazlı şəkildə ümumiləşdirərək iki milləti “biri-birinə şagird, biri-birinə ustad” adlandırmışdır” [7].

Professor Pənah Xəlilov qeyd etmişdi ki, “Qafur Qulam Azərbaycan şeirinin qartalı Səməd Vurğun sənətinin cazibə qüvvəsinə heyran olub ona pərəstiş etməkdən başqa, eyni zamanda, Səməd Vurğunun taleyində öz taleyinə uyğunluq görür, onunla doğmalaşır. Əbədiyyətşünaslığımız indi bu iki sənətkarın görüşlərini, onların mək-tublaşması, yaxud bir-birinin surətini yaratmaq təşəbbüsünü qeydə almaq, bibliografik məlumat verməklə kifayətlənə bilməz, onları bağlayan mənəvi tellərə toxunmaq, onları qovuşduran amilləri açmaq lazımdır” [3].

*Ağaran saçıma baxmayın belə,
Zülmət gecə kimi qaraydı onlar.
Qızım da sübhəcən tutmazdı qərar,
Qırx hörük hörərdi saçına elə.*

*İndi böyüyübdür, saçını kəsir,
Baxıb hirslənirəm, acıqlanıram.
Elə düşünürəm, elə sanıram,
Bağımda, bağçamda yad adam gəzir.*

*Oğlumun darağı çıxır cibimdən,
Böyük oğlan olub-qamətli, uca.
Yeyin addımının qəfil zərbindən,
Az qalır yer qaça, daş-divar uça.*

*Bağışla! – söyləyir Mühərrəm elə:
- Uşaqlar əvvəlki uşaqlar deyil.
Saçının ətrini aldım otuz il,
Bəs niyə töküldü belə? [2, s.31]*

1949-cu ildə yazdığı bu şeirdəki saf və səmimi duyğular şair qəlbinin zəmanə övladlarına olan iradlarından, kövrəkliyindən təsirlənmişdir.

Nəticə / Conclusion

Özbəkistanın Xalq şairi Qafur Qulamın Azərbaycanın görkəmli yazıçı və şairləri Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Məmməd Rahim, Mirzə İbrahimov və başqaları ilə dostluq və yaradıcılıq əlaqələri ölkələrimizin və xalqlarımızın qardaşlıq və əməkdaşlığımızın parlaq və unudulmaz səhifələridir. Qafur Qulamın Azərbaycana, yazıçı və şairlərimizə həsr etdiyi şeirlər, göndərdiyi məktublar və Azərbaycandan aldığı məktublar gerçək bir qardaşlığın canlı nəfəsini yaşadır. Qafur Qulamın Azərbaycan dilində çap olunmuş kitabları ölkəmizdə böyük əks-səda doğurmuş və rəğbətlə qarşılanmışdır. Azərbaycan ədəbi elmi ictimaiyyəti Qafur Qulamın yaradıcılığına yüksək qiymət vermişlər.

Qafur Qulamın və Səməd Vurğunların yaşadaraq nəsillərdən-nəsillərə çatdırdığı Azərbaycan-Özbəkistan qardaşlıq və həmrəyliyi davam edir.

Ədəbiyyat / References

1. Koroglu. Uzbekskaaya literatura. Moskva, 1976.
2. Qafur Qulam. Ömrün baharında (şeirlər). Bakı, “Yazıçı”, 1979.
3. Pənah Xəlilov. Azərbaycan-özbək ədəbi əlaqələrindən. Bakı, 05 iyun 1979-cu il.
4. İbrahim Qafurov. Sözüün işığı: müasir özbək ədəbiyyatı haqqında düşüncələr (özbəkcədən çevirəni Yaşar Qasimov). Bakı, “Yazıçı”, 1979.
5. Adxam Akbarov, Qafur Qulam. Тошкент, «Fan», 1974.
6. Nəğməli Özbəkistan: şeir almanaxı (tərtib ed. Ə.Muxtar. Ön söz X.Rza). Bakı, “Yazıçı”, 1979.
7. Əzizə Cəfərzadə. Ustad Qafur Qulamla görüş. “Ədəbiyyat və incəsənət”, 18 may, 1979.
8. Qafur Qulam. Səməd Vurğun: şeir (tərcümə edən Xəlil Rza). “Şərq qapısı”, 18 noyabr 1976.
9. Almaz Ülvi. Qafur Qulam və Azərbaycan. “Elturan” (İctimai-siyasi proseslər və Beynəlxalq əlaqələr Elmi araşdırmalar mərkəzi), 2002-2003, № 1-2.
10. Almaz Ülvi. Azərbaycan-özbək (çağatay) ədəbi əlaqələri (dövrələr, simalar, janrlar, təmayüllər). Bakı, “Qartal”, 2008.

Гафур Гулам и Азербайджан

Алмаз Ульви Биннатова

Доктор филологических наук, Институт литературы имени Низами Гянджеви.

E-mail: almazulvi1960@mail.ru

Мухаммедамин Тухлиев

Институт литературы имени Низами Гянджеви.

E-mail: mtoxliyev24@gmail.com

Резюме. В XX веке в азербайджано-узбекских литературных связях был выдвинут ряд проблем, связанных с углублённым исследованием и анализом в Азербайджане известных литературных личностей. Это явилось причиной исключительного развития литературных связей, ещё большего обогащения литературного процесса. В статье освещены тяготы тяжёлой жизни, творческий путь и переводческий мир выдающейся личности узбекской литературы, поэта, академика Гафура Гуляма. В статье также отражены и стали объектом исследования связи Г.Гуляма с азербайджанской литературой, переводы на азербайджанский язык поэзии Гафура Гуляма со стороны Халила Рзы, Габилы, Гасыма Гасымзаде, Сеявуша Сарханлы, Нусрета Кесеменли, Агасефы, Вагифа Гусейнова и других поэтов, вопросы изучения П.Халиловым и другими литературоведами литературных связей Гафура Гуляма с Азербайджаном.

Ключевые слова: Узбекская литература, азербайджано-узбекские литературные связи, Гафур Гулям, поэзия, исследование